

บทที่ 3

คำลักษณนามกลุ่มและโลกทัศน์ในภาษาชาวเขา

นอกจากคำลักษณนามเดี่ยวจะสามารถสะท้อนให้เห็นการมองโลกของสิ่งมีชีวิตเป็น
ตัว ๆ ของผู้พูดภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษาแล้ว ยังมีคำลักษณนามอีกประเภทหนึ่งที่สะท้อนให้เห็น
การมองสิ่งมีชีวิตที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มคือคำลักษณนามกลุ่ม บทนี้จะกล่าวถึงคำลักษณนามกลุ่มและ
โลกทัศน์ที่แสดงให้เห็นจากการใช้คำลักษณนามเหล่านี้

คำลักษณนามกลุ่มในภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษาที่รวบรวมมาจากการใช้คำนามตาม
รายการคำในภาคผนวก ข มีอยู่ทั้งสิ้นจำนวน 38 คำ โดยที่ภาษาชาวเขาแต่ละภาษามี
จำนวนคำลักษณนามไม่เท่ากัน ตารางต่อไปนี้จะแสดงจำนวนคำลักษณนามกลุ่มที่ปรากฏในภาษา
ชาวเขาแต่ละภาษา

ตารางที่ 2 : คำลักษณนามกลุ่มในภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษา

ภาษา	จำนวน	คำลักษณนามกลุ่ม
ล้าหู่ซึ	8	tɕe4 mu1 mu1 lo7 tchi4 ja4 tɕu3 bu4 tɕo6 tɕ+1
ม้งดำ	7	ʔgə+1 pə4 pã8 tɕhã4 tɕhõ7 kã8 t/hã8 jə4
เมี่ยน-เฮ้า	7	tɔj5 dzom1 kwan3 duj4 baj3 fiŋ5 noŋ1
อะซ๋า	7	gu6 mu6 ma2 bjũ6 tɕe5 dzö3 dze3
กะเหรี่ยงสะกอ	5	ʔu4 du1 lo2 re4 ja1 kə4 li5
ลีซู่	4	dzö3 ka3 nō3 dzõ6

ตารางข้างต้นได้แสดงให้เห็นความแตกต่างในเรื่องของจำนวนคำลักษณนามกลุ่มใน
ภาษาชาวเขาคือ ภาษาล้าหู่ซึมีคำลักษณนามกลุ่มใช้มากที่สุดคือ 8 คำ รองลงมาได้แก่
ภาษาม้งดำ ภาษาเมี่ยน-เฮ้า ภาษาอะซ๋า มีใช้ภาษาละ 7 คำ และภาษากะเหรี่ยงสะกอมี 5
คำ ส่วนภาษาลีซู่มีคำลักษณนามกลุ่มใช้น้อยที่สุดคือมีเพียง 4 คำเท่านั้น

นอกจากภาษาชาวเขาเหล่านี้จะมีความแตกต่างในเรื่องของจำนวนคำลักษณะนามแล้วยังพบว่าในแต่ละภาษามีการใช้คำลักษณะนามกับกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่แตกต่างกัน ความแตกต่างในด้านจำนวน และการใช้คำลักษณะนามกลุ่มนี้ได้สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ในเรื่องของสิ่งมีชีวิต ดังจะกล่าวถึงรายละเอียดต่อไป

3.1 คำลักษณะนามกลุ่มและโลกทัศน์ในภาษาล่าหู่

3.1.1 การใช้คำลักษณะนามกลุ่ม

คำลักษณะนามกลุ่มสำหรับคำนามของสิ่งมีชีวิตจำนวน 8 คำนี้ เป็นคำลักษณะนามที่ใช้กับกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่มีการจับกลุ่มลักษณะต่างกัันดังนี้

ก. tɕɛ4 เป็นคำลักษณะนามที่บอกความเป็นคู่ ใช้กับมนุษย์ 2 คน หรือสัตว์

2 ตัว

ตัวอย่าง	(67)	tɕhɔ4	1	tɕɛ4	คน	1	คู่
	(68)	nu4	1	tɕɛ4	วัว	1	คู่
	(69)	mɔ3	1	tɕɛ4	ลิง	1	คู่

ข. mu1 และ mu1 lo7 เป็นคำลักษณะนามที่ใช้กับกลุ่มมนุษย์และกลุ่มสัตว์ตามความมากน้อยของจำนวนในกลุ่ม ถ้าจำนวนในกลุ่มน้อยจะใช้ mu1 แต่ถ้าจำนวนในกลุ่มมากจะใช้ mu1 lo7 ความมากหรือน้อยนี้กำหนดจำนวนไม่ได้ ขึ้นอยู่กับความเห็นส่วนตัวของผู้พูด

ตัวอย่าง	(70)	kha3	ja4	1	mu1	ลูกบ้าน	1	กลุ่มเล็ก
	(71)	tɕhe3	1	mu1	แพะ	1	กลุ่มเล็ก	
	(72)	pi6	ne6	1	mu1	นกกระเจิบ	1	กลุ่มเล็ก
และ	(73)	kha3	ja4	1	mu1 lo7	ลูกบ้าน	1	กลุ่มใหญ่
	(74)	tɕhe3	1	mu1 lo7	แพะ	1	กลุ่มใหญ่	
	(75)	pi6	ne6	1	mu1 lo7	นกกระเจิบ	1	กลุ่มใหญ่

ค. tɕhi4 ja4 เป็นคำลักษณะนามที่ใช้กับลูกที่มีพ่อ-แม่คนเดียวกัน

ตัวอย่าง	(76)	ja3	ʔɛ5	1	tɕhi4 ja4	เด็ก	1	ท้อง (เด็กที่มีพ่อ-แม่คนเดียวกัน)	
	(77)	ʔɔ1	ja7	pa1	1	tɕhi4 ja4	ลูกชาย	1	ท้อง (ลูกชายที่มีพ่อ-แม่คนเดียวกัน)

ง. tɕu3 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสัตว์ครอกเดียวกัน

ตัวอย่าง	(78)	Va3	1	<u>tɕu3</u>	หมู	1	ครอก	
	(79)	he3	ph+7	1	<u>tɕu3</u>	หมาป่า	1	ครอก

จ. bu4 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งที่กองกับซ้อนกันขึ้นไปใช้กับศพมนุษย์และสัตว์ทั่ว ๆ ไป

ตัวอย่าง	(80)	tɕhɔ4	s+4	kui3	1	<u>bu4</u>	ศพ	1	กอง
	(81)	ʔa4	pe4	1	<u>bu4</u>		เปิด	1	กอง
	(82)	ku2	kwi1	ni7	1	<u>bu4</u>	กึ่งฝอย	1	กอง

ฉ. tɕɔ6 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับกลุ่มที่มีการเรียงเป็นแถวใช้ได้กับทั้งแถวมนุษย์ และแถวสัตว์

ตัวอย่าง	(83)	ja3	ʔe5	1	<u>tɕɔ6</u>	เด็ก	1	แถว	
	(84)	hɔ4	ʔɔ1	pa1	1	<u>tɕɔ6</u>	ข้างพลาซ	1	แถว
	(85)	pfu1	gu6	na6	1	<u>tɕɔ6</u>	มดดำ	1	แถว

ช. tɕ+1 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับกลุ่มมนุษย์เชื้อชาติเดียวกันและกลุ่มสัตว์ประเภทเดียวกัน

ตัวอย่าง	(86)	tɕhɔ4	hai1	pa1	1	<u>tɕ+1</u>	ศัตรู	1	เผ่า
	(87)	la4	1	<u>tɕ+1</u>			เสือ	1	พันธุ์
	(88)	mɔ3	1	<u>tɕ+1</u>			ลิง	1	พันธุ์

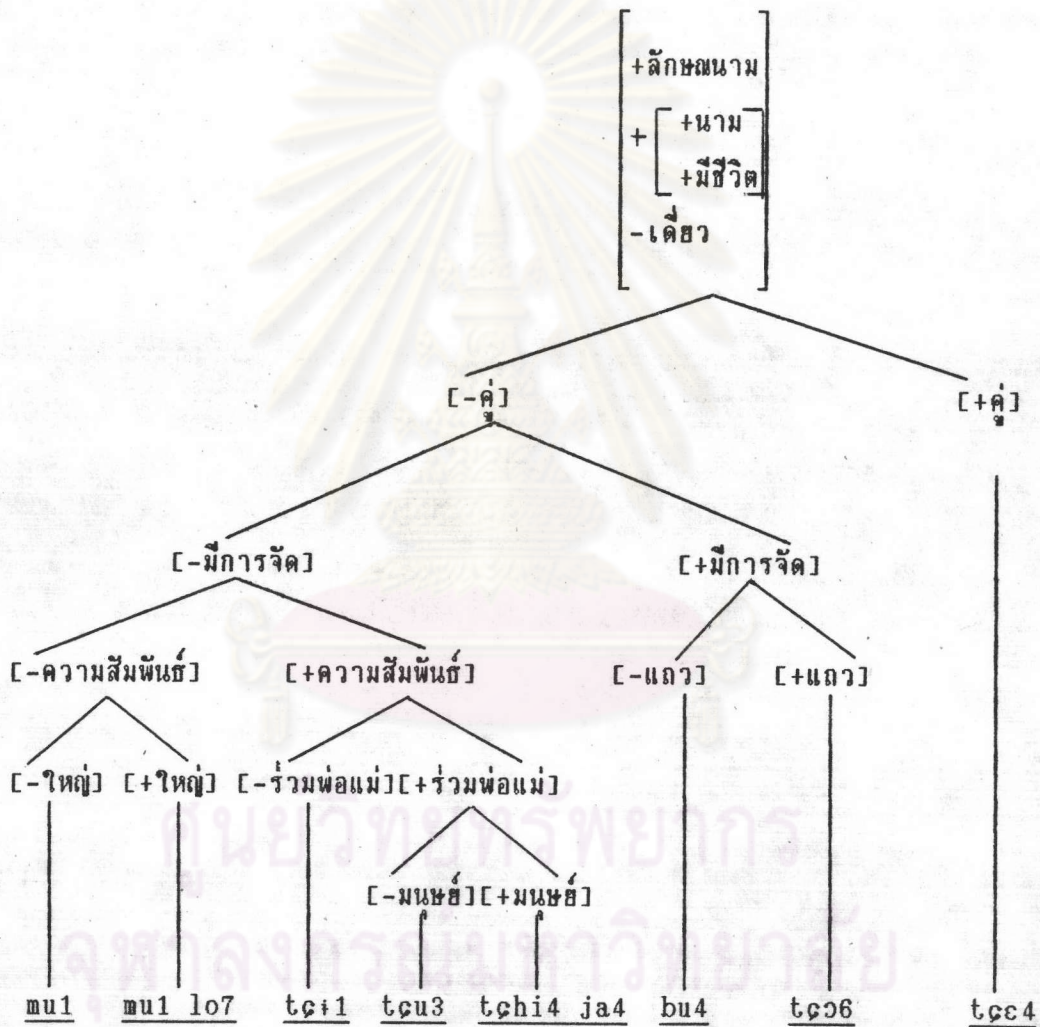
3.1.2 ความหมายของคำลักษณนาม

เมื่อพิจารณาคำลักษณนามกลุ่มในภาษาล่าหู่ขีแล้วจะเห็นว่ามีการจำแนกความหมายได้ด้วยอรรถลักษณะต่าง ๆ คือ

ภาษาล่าหู่ขีให้ความสำคัญกับการจับเป็นคู่ [± คู่] ส่วนการจับกลุ่มอื่น ๆ ก็จะเป็นการนำมารวมกันอย่างเป็นระเบียบมีวิถี เรื่องที่เห็นได้ชัด หรือเป็นการจับกลุ่มด้วยลักษณะอื่นใช้อรรถลักษณะ [± มีการจัด] ถ้าเป็นการนำมารวมกันอย่างไม่เป็นระเบียบก็จะแยกออกเป็นแถวเรียงกันไปหรือเป็นกองสุม ๆ กันไว้ด้วยอรรถลักษณะ [± แถว] ในการจับกลุ่มกันโดยไม่พิจารณาวิธีการที่ถูกนำเข้ามารวมกันก็จะแยกออกเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่ค่อยอย่างหนึ่ง

หรือไม่โดยใช้อรรถลักษณะ [\pm ความสัมพันธ์] ถ้าไม่เห็นความสัมพันธ์ใดนอกจากการอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ก็จะแบ่งตามขนาดของกลุ่มเป็นกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กด้วยอรรถลักษณะ [\pm ใหญ่] แต่ถ้าเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ต่อกันในกลุ่มก็จะดูว่าเป็นกลุ่มที่เกิดจากพ่อแม่เดียวกันหรือเพียงแต่เป็นเผ่าหรือพันธุ์เดียวกัน ซึ่งแสดงได้ด้วยอรรถลักษณะ [\pm ร่วมพ่อแม่] ในกรณีที่เกิดจากพ่อ-แม่เดียวกันก็จะแยกแยะระหว่างมนุษย์กับสัตว์ด้วยอรรถลักษณะ [\pm มนุษย์]

เราอาจเห็นภาพระบบลักษณะนามกลุ่มนี้ได้ ดังแผนภูมิต้นไม้ต่อไปนี้

ดังนั้นความหมายของคำลักษณะนามกลุ่มแต่ละคำจึงอาจแสดงให้เห็นได้ด้วยอรรถลักษณะต่อไปนี้

1) tce4 ตัวอย่าง (ก) tcho4 mo7 1 tce4

+ลักษณะนาม
+ [+นาม
+ มีชีวิต]
- เดี่ยว
+ คู่

"คนแก่ 1 คู่"
(ข) ʔo7 ka1 1 tce4
"ควาย 1 คู่"

2) tce6 ตัวอย่าง (ก) kha3 ja4 1 tce6

+ลักษณะนาม
+ [+นาม
+ มีชีวิต]
- เดี่ยว
- คู่
+ มีการจัด
+ แถว

"ลูกบ้าน 1 แถว"
(ข) su1 ma4 1 tce4
"มดแดง 1 แถว"

3) bu4 ตัวอย่าง (ก) pɔ4 vu5 1 bu4

+ลักษณะนาม
+ [+นาม
+ มีชีวิต]
- เดี่ยว
- คู่
+ มีการจัด
- แถว

"ปลวก 1 กอง"
(ข) ɲa4 na3 kui6 1 bu4
"ปลาสร้อย 1 กอง"

4) tɕhi4 ja4 ตัวอย่าง (ก) ʔa4 vi7 1 tɕhi4 ja4

"พี่สาว 1 ท้อง"

(ข) pɔ4 ɲi7 1 tɕhi4 ja4

"น้องชาย 1 ท้อง"

- +ลักษณะนาม
- + [+นาม]
- + [+มีชีวิต]
- เดี่ยว
- คู่
- มีการจัด
- + ความสัมพันธ์
- + ร่วมพ่อแม่
- + มนุษย์

5) tɕu3 ตัวอย่าง (ก) mi7 mi4 1 tɕu3

"แมว 1 ครอก"

(ข) la4 1 tɕu3

"เสือ 1 ครอก"

- +ลักษณะนาม
- + [+นาม]
- + [+มีชีวิต]
- เดี่ยว
- คู่
- มีการจัด
- + ความสัมพันธ์
- + ร่วมพ่อแม่
- มนุษย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6) tɕɛ1 ตัวอย่าง (ก) tɕhɔ4 1 tɕɛ14

"คน 1 เผ่า"

(ข) ʔi7 mu4 1 tɕɛ1

"ม้า 1 พันธุ์"

- +ลักษณะนาม
- + [+นาม
+มีชีวิต]
- เดี่ยว
- คู่
- มีการจัด
- +ความสัมพันธ์
- ร่วมพ่อแม่

7) mu1 lo7 ตัวอย่าง (ก) kw6 lo6 1 mu1 lo7

"คนเมือง 1 กลุ่มใหญ่"

(ข) ta6 ma1 ʔɔi1 1 mu1 lo7

"ตึกแตนคร้าขาว 1 กลุ่มใหญ่"

- +ลักษณะนาม
- + [+นาม
+มีชีวิต]
- เดี่ยว
- คู่
- มีการจัด
- ความสัมพันธ์
- +ใหญ่

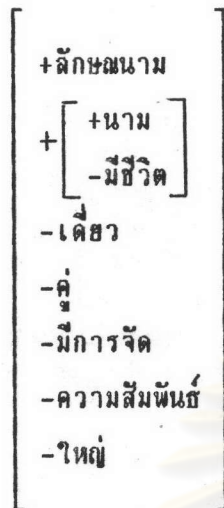
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

8) mu1 ตัวอย่าง (ก) kw6 lo6 1 mu1

"คนเมือง 1 กลุ่มเล็ก"

(ข) ta6 ma1 ʔci1 1 mu1

"ตึกแตนคร้าขาว 1 กลุ่มใหญ่"

3.1.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณะนาม

เมื่อมาพิจารณาด้านโลกทัศน์จะเห็นได้ว่า ภาษาล่าหู่ชี้แสดงโลกทัศน์ของการจับกลุ่มของสิ่งมีชีวิตอย่างมีระเบียบโดยจำแนกออกเป็นสี่มิติ คือ

มิติแรก คือการเป็นคู่กันทั้งของมนุษย์และสัตว์ (tce4)

มิติที่สอง คือการมีการจัดที่เป็นระเบียบหรือมีวิธีการในการนำมารวมเป็นกลุ่ม แยกเป็น 2 ลักษณะคือ เรียงเป็นแถวต่อกันไป (tce6) กับการเรียงเป็นกอง (bu4)

มิติที่สาม คือเรื่องของการมีความสัมพันธ์กัน หรือการที่มีสิ่งที่แสดงการผูกพันกันของกลุ่ม แยกเป็น 2 ลักษณะคือ ความสัมพันธ์ของการมีพ่อแม่เด็ชวกันทั้งของมนุษย์ (tchi4 ja4) และสัตว์ (tce3) กับการอยู่ในเผ่าหรือพันธุ์เด็ชวกัน (tce+1)

มิติที่สี่ คือเรื่องของขนาดตามความเห็นของผู้พูดแยกเป็นกลุ่มขนาดเล็ก (mu1) และกลุ่มขนาดใหญ่ (mu1 lo7)

3.2 คำลักษณะนามกลุ่มและโลกทัศน์ในภาษาม้งคำ

3.2.1 การใช้คำลักษณะนาม

คำลักษณะนามกลุ่มสำหรับคำนามของสิ่งมีชีวิตจำนวน 7 คำนี้ เป็นคำลักษณะนามที่ใช้กับกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่มีการจับกลุ่มลักษณะต่างกัันดังนี้

ก. ʔgə+1 เป็นคำลักษณนามที่บอกความเป็นคู่ ใช้กับมนุษย์ 2 คน หรือ สัตว์ 2 ตัว

ตัวอย่าง	(89)	1	ʔgə+1	kw5	lɔ̃1	คน	1	คู่
	(90)	1	ʔgə+1	t+4		ควาซ	1	คู่
	(91)	1	ʔgə+1	ʔu1	tle7	เปิด	1	คู่

ข. pə4 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับกลุ่มมนุษย์และกลุ่มสัตว์ที่มีระยะการจับกลุ่มที่ ใกล้ชิดและมีกิจกรรมร่วมกัน เช่น วงสนทนา

ตัวอย่าง	(92)	1	pə4	tua8	ně4	dzo4	ลูกบ้าน	1	กลุ่ม
	(93)	1	pə4	jõ6			แมลงวัน	1	กลุ่ม
	(94)	1	pə4	ʔfɔu2	tlɔ̃7		มดแดง	1	กลุ่ม

ค. pã8 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับกลุ่มที่รวมอยู่ด้วยกันโดยมีความสัมพันธ์ อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นปัจจัยร่วม เช่น คนในหมู่บ้านเดียวกัน หรือมนุษย์ที่เป็นพี่น้องท้องเดียวกัน

ตัวอย่าง	(95)	1	pã8	tu8			ลูกชาย	1	กลุ่ม
	(96)	1	pã8	mi6			แมว	1	กลุ่ม
	(97)	1	pã8	ga8	mi6	gua6	ไก่ชน	1	กลุ่ม

ง. tɕhã4 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสัตว์ครอกเดียวกัน ส่วนมนุษย์ ท้องเดียวกันจะใช้ pã8 ดังในข้อ ค.

ตัวอย่าง	(98)	1	tɕhã4	bua5			หมู	1	ครอก
	(99)	1	tɕhã4	mi6			แมว	1	ครอก

จ. tɕhõ7 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งที่กอดทับซ้อนกันขึ้นไป ใช้กับศพมนุษย์ และสัตว์ทั่วไป

ตัวอย่าง	(100)	1	tɕhõ7	tua4			ศพ	1	กอด
	(101)	1	tɕhõ7	gã8	tɕua8		กบ	1	กอด
	(102)	1	tɕhõ7	gã8	gu2		ไก่ป่า	1	กอด

จ. kã8 t/hã8 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับกลุ่มที่มีการเรียงเป็นแถวใช้ได้กับทั้ง
แถวมนุษย์และแถวสัตว์

ตัวอย่าง	(103)	1	<u>kã8 t/hã8</u>	mi6 nua1	เด็ก	1	แถว
	(104)	1	<u>kã8 t/hã8</u>	"t/fou1 tlu8	มดดำ	1	แถว
	(105)	1	<u>kã8 t/hã8</u>	"t/fou1 la8	มดง่าม	1	แถว

ช. jə4 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับกลุ่มมนุษย์เชื้อชาติเดียวกันและกลุ่มสัตว์
ประเภทเดียวกัน

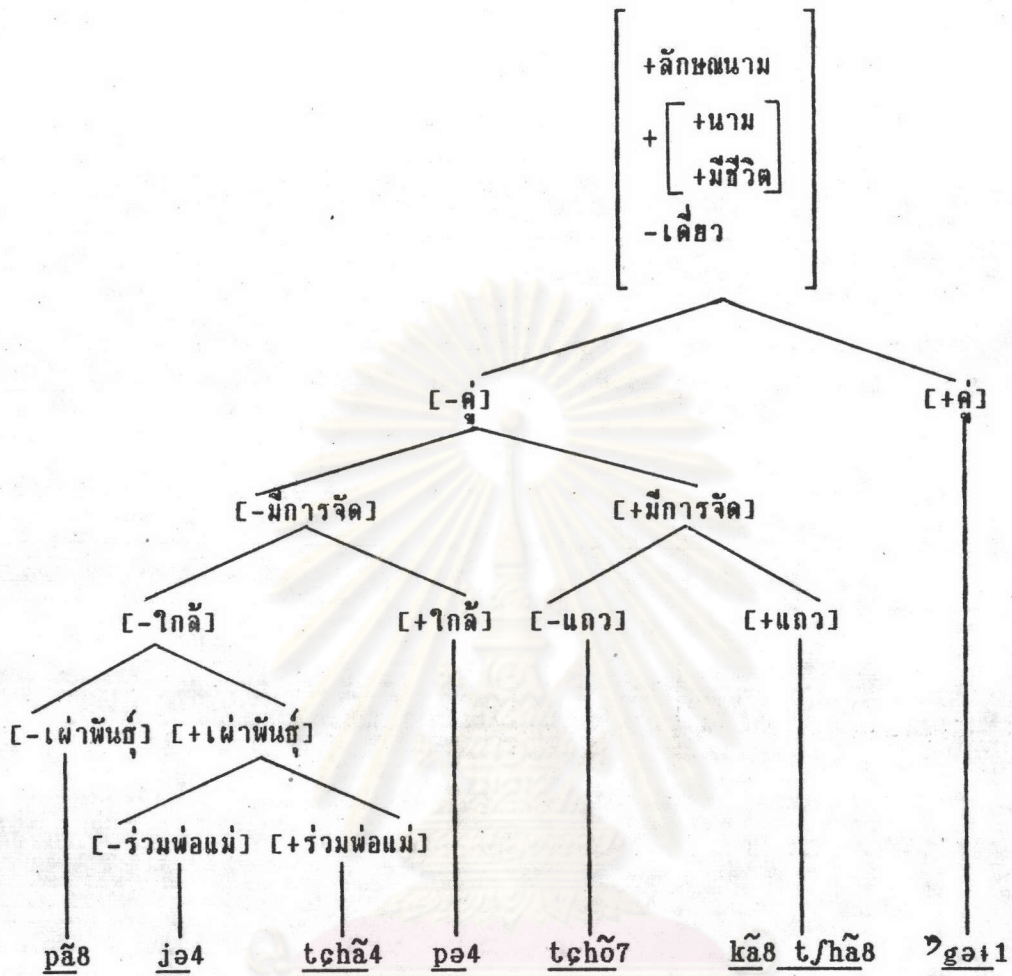
ตัวอย่าง	(106)	1	<u>jə4</u>	mõ8	คนม้ง	1	เผ่า
	(107)	1	<u>jə4</u>	nã7	ค้าง	1	พันธุ์
	(108)	1	<u>jə4</u>	nã8	งู	1	พันธุ์

3.2.2 ความหมายของคำลักษณนาม

เราอาจใช้ชื่อรรดลักษณณ์อธิบายการจำแนกคำลักษณนามกลุ่มในภาษาม้งดำได้คือ
ภาษาม้งดำให้ความสำคัญกับการจับเป็นคู่ [± คู่] ส่วนการจับกลุ่มอื่น
ก็จะดูว่าเป็นการนำมารวมกันที่มีวิธีการจัดเรียงที่เห็นได้ชัด หรือเป็นการจับกลุ่มด้วยลักษณะอื่น
ใช้ชื่อรรดลักษณณ์ [± มีการจัด] ถ้าเป็นการนำมารวมกันที่มีวิธีจัดเรียงที่เห็นได้ชัดก็จะแยกเป็น
แถวเรียงกันไปหรือเป็นกองสุม ๆ กันด้วยชื่อรรดลักษณณ์ [± แถว] ส่วนในกลุ่มที่ไม่พิจารณาวิธีการ
ก็จะแยกว่าเป็นกลุ่มที่รวมกันอยู่ในระยะที่ใกล้ชิดกันหรือไม่ด้วยชื่อรรดลักษณณ์ [± ใกล้] ในกรณีที่เป็น
เป็นกลุ่มที่รวมกันอยู่แต่ไม่จับกลุ่มกันในระยะใกล้ชิดก็จะแบ่งเป็นกลุ่มที่มีเผ่าหรือพันธุ์เดียวกันหรือ
เป็นเพียงกลุ่มสิ่งมีชีวิตทั่ว ๆ ไป ซึ่งแสดงได้ด้วยชื่อรรดลักษณณ์ [± เผ่าพันธุ์] และในกลุ่มที่เป็น
เผ่าพันธุ์เดียวกันก็จะแยกระหว่างกลุ่มที่เกิดจากพ่อแม่เดียวกันกับกลุ่มที่ต่างพ่อแม่ใช้ชื่อรรดลักษณณ์
[± ร่วมพ่อแม่]

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เราอาจเห็นภาพระบบลักษณะนามกลุ่มนี้ได้ตั้งแผนภูมิต้นไม้ต่อไปนี้

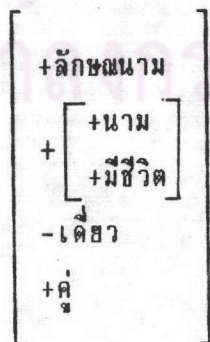
ดังนั้นความหมายของคำลักษณะนามกลุ่มแต่ละคำจึงอาจแสดงให้เห็นได้ด้วย
อรรถลักษณะต่อไปนี้

1) ʔgə+1 ตัวอย่าง (ก) 1 ʔgə+1 mi6 ɲua1

"เด็ก 1 คู่"

(ข) 1 ʔgə+1 lau1 ku8

"นกขุนทอง 1 คู่"

2) kã8 t/hã8

ตัวอย่าง (ก) 1 kã8 t/hã8 kw1 lw1

"คน 1 แถว"

(ข) 1 kã8 t/hã8 "t/fou1 la8

"มดคันไฟ 1 แถว"

+ลักษณะนาม		
+ <table border="1"><tr><td>+นาม</td></tr><tr><td>+มีชีวิต</td></tr></table>	+นาม	+มีชีวิต
+นาม		
+มีชีวิต		
-เดชะ		
-คื		
+มีการจัด		
+แถว		

3) tçhõ7

ตัวอย่าง (ก) 1 tçhõ7 ga1

"หนอน 1 กอง"

(ข) 1 t/hõ7 g+7

"หลย 1 กอง"

+ลักษณะนาม		
+ <table border="1"><tr><td>+นาม</td></tr><tr><td>+มีชีวิต</td></tr></table>	+นาม	+มีชีวิต
+นาม		
+มีชีวิต		
-เดชะ		
-คื		
+วิธีจัดกลุ่ม		
-แถว		

4) pə4

ตัวอย่าง (ก) 1 pə4 tle6 mu8

"เห็บ 1 กลุ่ม"

(ข) 1 pə4 da8

"ผึ้งหลวง 1 กลุ่ม"

+ลักษณะนาม		
+ <table border="1"><tr><td>+นาม</td></tr><tr><td>+มีชีวิต</td></tr></table>	+นาม	+มีชีวิต
+นาม		
+มีชีวิต		
-เดชะ		
-คื		
-มีการจัด		
+ใกล้		

5) tɕhã4

ตัวอย่าง (ก) 1 tɕhã4 lua6

"กระต่าส 1 ครอก"

(ข) 1 tɕhã4 tʃhua4 la4

"ทนูนา 1 ครอก"

+ลักษณะนาม
+ [+นาม +มีชีวิต]
-เดชะ
-คู้
-มีการจัด
-ใกล้
+เผ่าพันธุ์
+ร่วมพ่อแม่

6) jə4

ตัวอย่าง (ก) 1 jə4 tu8 tɕha8

"คีตรู 1 เผ่า"

(ข) 1 jə4 ne4

"ม้า 1 พันธุ์"

+ลักษณะนาม
+ [+นาม +มีชีวิต]
-เดชะ
-คู้
-มีการจัด
-ใกล้
+เผ่าพันธุ์
-ร่วมพ่อแม่

7) pã8

ตัวอย่าง (ก) 1 pã8 jua5 tshai5

"สาว 1 กลุ่ม"

(ข) 1 pã8 ga8 dzai4 tʃɔ4

"จังหวัด 1 กลุ่ม"

+ลักษณะนาม
+ [+นาม +มีชีวิต]
-เดี่ยว
-มีการจัด
-ใกล้
-เผ่าพันธุ์

3.2.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณะนาม

เราจึงอาจสรุปโลกทัศน์ในภาษาม้งคำได้ว่า ภาษาม้งคำได้ใช้ pã8 บอกการจับกลุ่มที่มีลักษณะเป็นกลาง ๆ โดยไม่ให้รายละเอียดอื่น แต่ถ้าเป็นการจับกลุ่มที่มีลักษณะพิเศษจะจำแนกได้เป็น 4 มิติดังนี้

มิติแรก คือการเป็นคู่กันทั้งมนุษย์และสัตว์ (ʔgə+1)

มิติที่สอง คือการมีการจัดที่เป็นระเบียบหรือมีวิธีการในการนำมารวมเป็นกลุ่มแยกเป็น 2 ลักษณะคือ เรียงเป็นแถวต่อกันไป (hã8 tʃhã8) กับการเรียงกันเป็นกองสูง (tʃhõ7)

มิติที่สาม คือเรื่องของการมีกิจกรรมร่วมกันที่ทำให้เกิดการจับกลุ่มอย่างใกล้ชิดของสมาชิกในกลุ่ม (pə4)

มิติที่สี่ คือเรื่องของการเป็นเผ่าหรือพันธุ์เดียวกัน ใช้เฉพาะกับสัตว์เท่านั้น โดยใช้คำว่า (tʃhã4)

3.3 คำลักษณะนามกลุ่มและโลกทัศน์ในภาษาเมี่ยน-เฮ้า

3.3.1 การใช้คำลักษณะนามกลุ่ม

คำลักษณะนามกลุ่มสำหรับคำนามของสิ่งมีชีวิตจำนวน 7 คำนี้ เป็นคำลักษณะนามที่ใช้กับกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่มีการจับกลุ่มลักษณะต่างกัันดังนี้

- ก. tɔj5 เป็นคำลักษณนามที่บอกความเป็นคู่ ใช้กับมนุษย์ 2 คน หรือสัตว์ 2 ตัว
ตัวอย่าง	(109)	1	tɔj5	tɔ	พี่สาว 1 คู่
	(110)	1	tɔj5	sian3 ɲoŋ3	ควาย 1 คู่
	(111)	1	tɔj5	noʔ1 go4	นกเขา 1 คู่

ข. dzom1 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับกลุ่มมนุษย์และกลุ่มสัตว์ที่มีการจับกลุ่มใกล้ชิดกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น วงสนทนา

ตัวอย่าง	(112)	1	dzom1	la:ŋ2 tsan1 mian3	ลูกบ้าน 1 กลุ่ม
	(113)	1	dzom1	tsa:ŋ5	ช้าง 1 โขลง
	(114)	1	dzom1	tom3 muaj2	ฝูงหลวง 1 กลุ่ม

ค. kwan3 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับกลุ่มที่อยู่ระยะห่างกัน เช่น กลุ่มคนในหมู่บ้าน ผู้บอกภาษาเข้าได้อธิบายว่า เข้าถือว่าเรื่องระยะของการรวมอยู่ด้วยกันเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ประกอบกับที่เข้าไม่พิจารณาเรื่องความสัมพันธ์ในกลุ่ม จึงถือว่ากลุ่มสิ่งมีชีวิตที่มีพ่อแม่เดียวกันเป็นกลุ่มลักษณะนี้

ตัวอย่าง	(115)	1	kwan3	tɔ1	พี่สาว 1 กลุ่ม
	(116)	1	kwan3	na:p2	หนู 1 กลุ่ม
	(117)	1	kwan3	lom3 miaw6	แมว 1 กลุ่ม

ง. duj4 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งกองทับซ้อนกันขึ้นไป ใช้กับศพมนุษย์และสัตว์ทั่วไป

ตัวอย่าง	(118)	1	duj4	mian3 taj1	ศพ 1 กอง
	(119)	1	duj4	tʃa:4 khɔŋ1	กิ่งฝอย 1 กอง
	(120)	1	duj4	kwəj4	หอยขม 1 กอง

จ. baj3 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับกลุ่มมนุษย์ที่มีการเรียงเป็นแถว ใช้ได้ทั้งแถวมนุษย์และแถวสัตว์

ตัวอย่าง	(121)	1	baj3	fu1 tɕuaj6	เด็ก 1 แถว
	(122)	1	baj3	dzaiw6 tɕia6	มดดำ 1 แถว
	(123)	1	baj3	dziaw3 ʔoŋ4	มดตะนอย 1 แถว

ฉ. fig5 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับกลุ่มมนุษย์เชื้อชาติเดียวกัน

ตัวอย่าง	(124)	1	<u>fig5</u>	bɔʔ6 tca:5	ศัตรู 1	เผ่า
	(125)	1	<u>fig5</u>	mian3	เข้า	1 เผ่า

ช. noŋ1 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับกลุ่มสัตว์ประเภทเดียวกัน

ตัวอย่าง	(126)	1	<u>noŋ1</u>	na:ŋ4	งู	1 พันธุ์
	(127)	1	<u>noŋ1</u>	siap1 ne1 dan3	แมลงปอง	1 พันธุ์

3.2.3 ความหมายของคำลักษณนาม

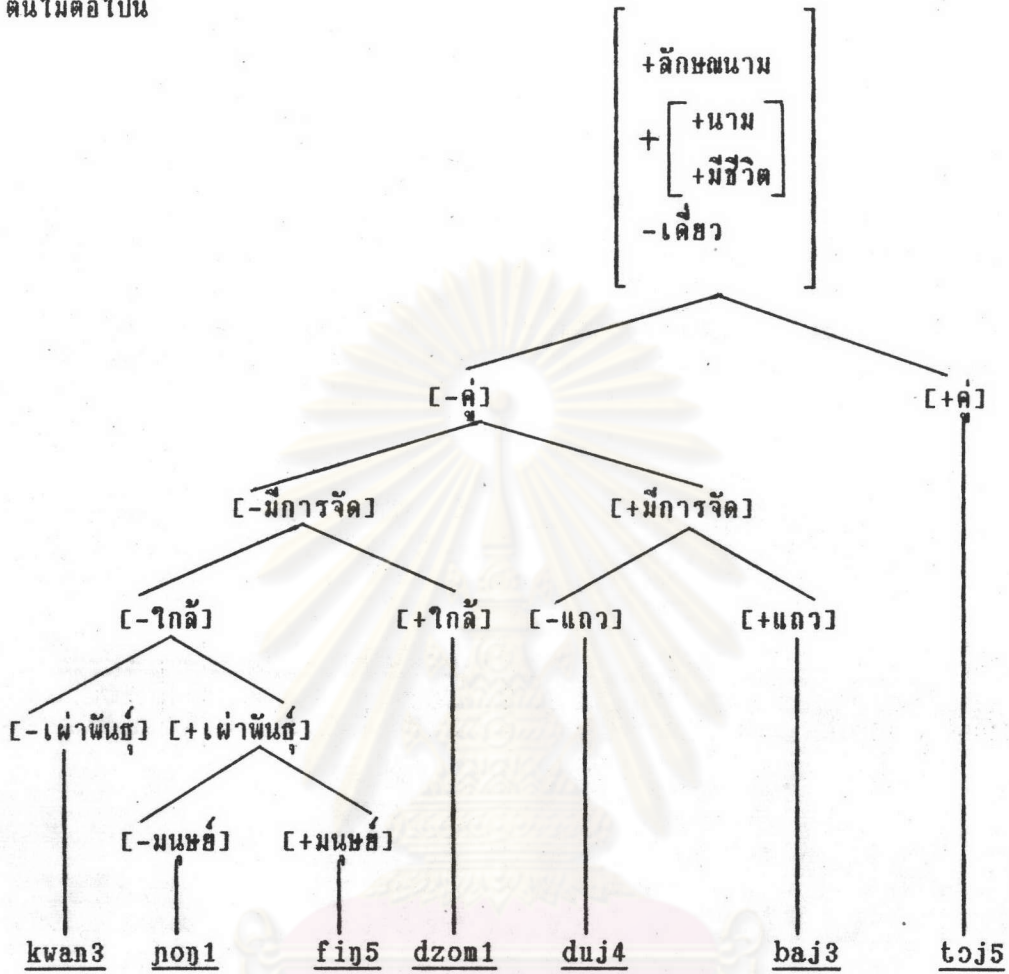
เราอาจใช้อรรถลักษณะอธิบายการจำแนกคำลักษณนามกลุ่มในภาษาเมียน-เข้า
ได้คือ

ภาษาเมียน-เข้าให้ความสำคัญกับการจับเป็นคู่ [± คู่] ส่วนการจับกลุ่มอื่น
ก็จะดูว่าเป็นการนำมารวมกันที่มีวิธีการจัดเรียงที่เห็นได้ชัด หรือเป็นการจับกลุ่มด้วยลักษณะอื่น
ในอรรถลักษณะ [± มีการจัด] ถ้าเป็นการนำมารวมกันที่มีวิธีการจัดเรียงที่เห็นได้ชัดก็จะแยก
เป็นกองสุมกันหรือแถวที่เรียงกันไปด้วยอรรถลักษณะ [± แถว] ส่วนในกลุ่มที่ไม่พิจารณาวิธีการก็
จะแยกเป็นกลุ่มที่รวมกันในระบะใกล้ชิดกันหรือไม่ใช้อรรถลักษณะ [± ใกล้] ในกรณีที่เป็นกลุ่มที่
รวมกันอยู่ในระบะใกล้ชิดก็จะแยกเป็นกลุ่มที่มีเผ่าหรือพันธุ์เดียวกันกับกลุ่มสิ่งมีชีวิตต่างเผ่าพันธุ์
ด้วยอรรถลักษณะ [± เผ่าพันธุ์] ซึ่งกลุ่มที่เป็นเผ่าหรือพันธุ์เดียวกันจะแยกระหว่างมนุษย์กับสัตว์
ด้วยอรรถลักษณะ [± มนุษย์]

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระบบลักษณนามกลุ่มในภาษาเมียน-เข้า อาจแสดงให้เห็นได้ด้วยแผนภูมิ

ต้นไม้ต่อไปนี้

ดังนั้นความหมายของคำลักษณนามกลุ่มแต่ละคำจึงอาจแสดงให้เห็นได้ด้วยอรรถลักษณะต่อไปนี้

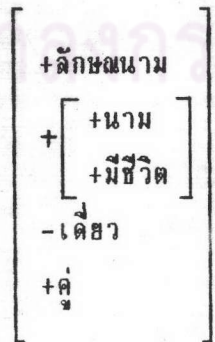
1) tɔj5

ตัวอย่าง (ก) 1 tɔj5 dzia5

"น้องชาย 1 คู่"

(ข) 1 tɔj5 ŋia3

"ท่าน 1 คู่"

2) baj3

ตัวอย่าง (ก) 1 baj3 tɕan3 hua1 siaŋ5

"พระสงฆ์ 1 แถว"

(ข) 1 baj3 tsa:ŋ5 kəw 6

"ข้างพลาช 1 แถว"

+ลักษณะนาม
+ [+นาม +มีชีวิต]
-เด็ชว
-คื
+มีการจัด
+แถว

3) duj4

ตัวอย่าง (ก) 1 duj4 boŋ3

"หอชกาบ 1 กอง"

(ข) 1 duj4 keŋ3 tɕun6

"หนอนผลไม้ 1 กอง"

+ลักษณะนาม
+ [+นาม +มีชีวิต]
-เด็ชว
-คื
+มีการจัด
-แถว

4) dzom1

ตัวอย่าง (ก) 1 dzom1 mian3 ko5

"คนแก่ 1 กลุ่ม"

(ข) 1 dzom1 muŋ2

"แมลงวัน 1 กลุ่ม"

+ลักษณะนาม
+ [+นาม +มีชีวิต]
-เด็ชว
-คื
-มีการจัด
+ใกล้

5) fiŋ5

ตัวอย่าง (ก) 1 fiŋ5 mian3

"คน 1 เผ่า"

(ข) 1 fiŋ5 bwɔ76 tca:5

"ศัตรู 1 เผ่า"

+ลักษณะนาม
+ [+นาม]
+ [+มีชีวิต]
-เด็ชว
-คื
-มีการจัด
-ใกล้
+เผ่าพันธุ์
+มนุษย์

6) noŋ1

ตัวอย่าง (ก) 1 noŋ1 keŋ1 khɔʋ1 neŋ1

"เพลิง 1 พันธุ์"

(ข) 1 noŋ1 kwian6

"ชนะนี้ 1 พันธุ์"

+ลักษณะนาม
+ [+นาม]
+ [+มีชีวิต]
-เด็ชว
-คื
-มีการจัด
-ใกล้
+เผ่าพันธุ์
-มนุษย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7) kwan3

ตัวอย่าง (ก) 1 kwan3 tɔn4

+ลักษณะนาม
+ [+นาม
+มีชีวิต]
-เดี่ยว
-คู่
-มีการจัด
-ใกล้
-เผ่าพันธุ์

"ลูกชาย 1 กลุ่ม"

(ข) 1 kwan3 ma:2

"ม้า 1 กลุ่ม"

3.3.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณะนาม

เราจึงอาจสรุปในโลทัศน์ในภาษาเมียน-เข้าได้ว่า ภาษาเมียน-เข้าได้ใช้ kwan3 บอกการจับกลุ่มเป็นกลาง ๆ โดยไม่ให้รายละเอียดอื่น นอกจากนั้นดูว่าเป็นการจับกลุ่มของสิ่งมีชีวิตตามมิติ 4 มิติคือ

มิติแรก คือการเป็นคู่กันทั้งมนุษย์และสัตว์ (tɔj5)

มิติที่สอง คือการมีการจัดที่เป็นระเบียบหรือวิธีการในมารวมกันเป็นกลุ่มแยกเป็น 2 ลักษณะคือ เรียงเป็นแถวต่อกันไป (ba:3) กับการเรียงกันเป็นกอง (duj4)

มิติที่สาม คือเรื่องของการมีกิจกรรมร่วมกันที่ทำให้เกิดการจับกลุ่มอย่างใกล้ชิดของสมาชิกในกลุ่ม (dzom1)

มิติที่สี่ คือเรื่องของการเป็นเผ่าหรือพันธุ์เดียวกันแยกเป็น 2 ลักษณะคือ การเป็นเผ่าเดียวกันของมนุษย์ (fiŋ5) กับการเป็นพันธุ์เดียวกันของสัตว์ (noŋ1)

3.4 คำลักษณะนามกลุ่มและโลกทัศน์ในภาษาอะช่า

3.4.1 การใช้คำลักษณะนามกลุ่ม

คำลักษณะนามกลุ่มสำหรับคำนามของสิ่งมีชีวิตจำนวน 7 คำนี้ เป็นคำลักษณะนามที่ใช้กับกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่มีการจับกลุ่มลักษณะต่างกัันดังนี้

ก. gu6 เป็นคำลักษณนามที่บอกความเป็นคู่ ใช้กับมนุษย์ 2 คน หรือสัตว์ 2 ตัว

ตัวอย่าง	(128)	mi3 da3 1 <u>gu6</u>	หญิงสาว 1 คู่
	(129)	ja5 ma5 ja3 phe3 1 <u>gu6</u>	ข้างพลาซ 1 คู่
	(130)	mw5 ne6 1 <u>gu6</u>	วัว 1 คู่

ข. mu6 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับกลุ่มมนุษย์และกลุ่มสัตว์

ตัวอย่าง	(131)	tɕhɔ6 ɕa3 1 <u>mu6</u>	คน 1 กลุ่ม
	(132)	ʔa2 ja2 1 <u>mu6</u>	หมู 1 กลุ่ม
	(133)	ja6 hu2 ja6 tɕo2 1 <u>mu6</u>	นกกระจาบ 1 กลุ่ม

ค. ma2 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับลูกท้องเดียวกัน หรือสัตว์ครอกเดียวกัน

ตัวอย่าง	(134)	ja1 1 <u>ma2</u>	เด็ก 1 ท้อง (เด็กที่มีพ่อแม่คนเดียวกัน)
	(135)	ʔa5 mi6 1 <u>ma2</u>	แมว 1 ครอก
	(136)	tho1 la7 1 <u>ma2</u>	กระท้าย 1 ครอก

สำหรับคำลักษณนามนี้พบว่าการเปลี่ยนแปลงของภาษาคือผู้บอกภาษาอะช่า กลุ่มที่มีอายุน้อยจะใช้คำลักษณนาม ma2 คำเดียวสำหรับการรวมเป็นกลุ่มต่างไปจากคนที่มีอายุมากซึ่งใช้คำลักษณนาม ma2 เฉพาะกลุ่มที่เป็นลูกท้องเดียวกันเท่านั้น การที่ผู้พูดภาษาอะช่า รุ่นใหม่ใช้คำลักษณนาม ma2 แทนที่ mu6 อาจบ่งชี้ให้เห็นได้ 2 กรณีคือ กรณีแรกแสดงแนวโน้มว่าภาษาอะช่าในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลง ma2 จะมีความหมายกว้างออกโดยใช้เป็นคำลักษณนามสำหรับกลุ่มทั่วไป ลักษณะนี้อาจทำให้สูญคำลักษณนาม mu6 เนื่องจากไม่มีความจำเป็นในการใช้อีกต่อไป และกรณีที่สองการเปลี่ยนแปลงนี้อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงเฉพาะในท้องถิ่นเท่านั้น

ง. bjũ6 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งที่กองทับกันใช้กับศพมนุษย์และสัตว์ทั่วไป

ตัวอย่าง	(137)	si6 ɕa3 ʔa1 1 <u>bjũ6</u>	ศพ 1 กอง
	(138)	ʔa5 no7 lo7 1 <u>bjũ6</u>	หอสวม 1 กอง
	(139)	lu6 thɔ4 1 <u>bjũ6</u>	หนอนผลไม้ 1 กอง

จ. tɕɛ5 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับกลุ่มที่มีการเรียงเป็นแถว ใช้ได้กับทั้ง
แถวมนุษย์และแถวสัตว์

ตัวอย่าง	(140)	pe5	si6	1	<u>tɕɛ5</u>	พระสงฆ์	1	แถว		
	(141)	ʔa5	ho5	la3	ne6	1	<u>tɕɛ5</u>	มดคันไฟ	1	แถว
	(142)	ʔa5	ho1	ho1	na1	1	<u>tɕɛ5</u>	มดดำ	1	แถว

ฉ. dzɔ̃3 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับกลุ่มมนุษย์เชื้อชาติเดียวกันหรือเผ่าเดียวกัน

ตัวอย่าง	(143)	ʔa5	ʔa3	1	<u>dzɔ̃3</u>	คนอะซ่า	1	เผ่า	
	(144)	ni3	ma2	pe5	1	<u>dzɔ̃3</u>	สัตว์	1	เผ่า

ช. dze3 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสัตว์พันธุ์เดียวกัน

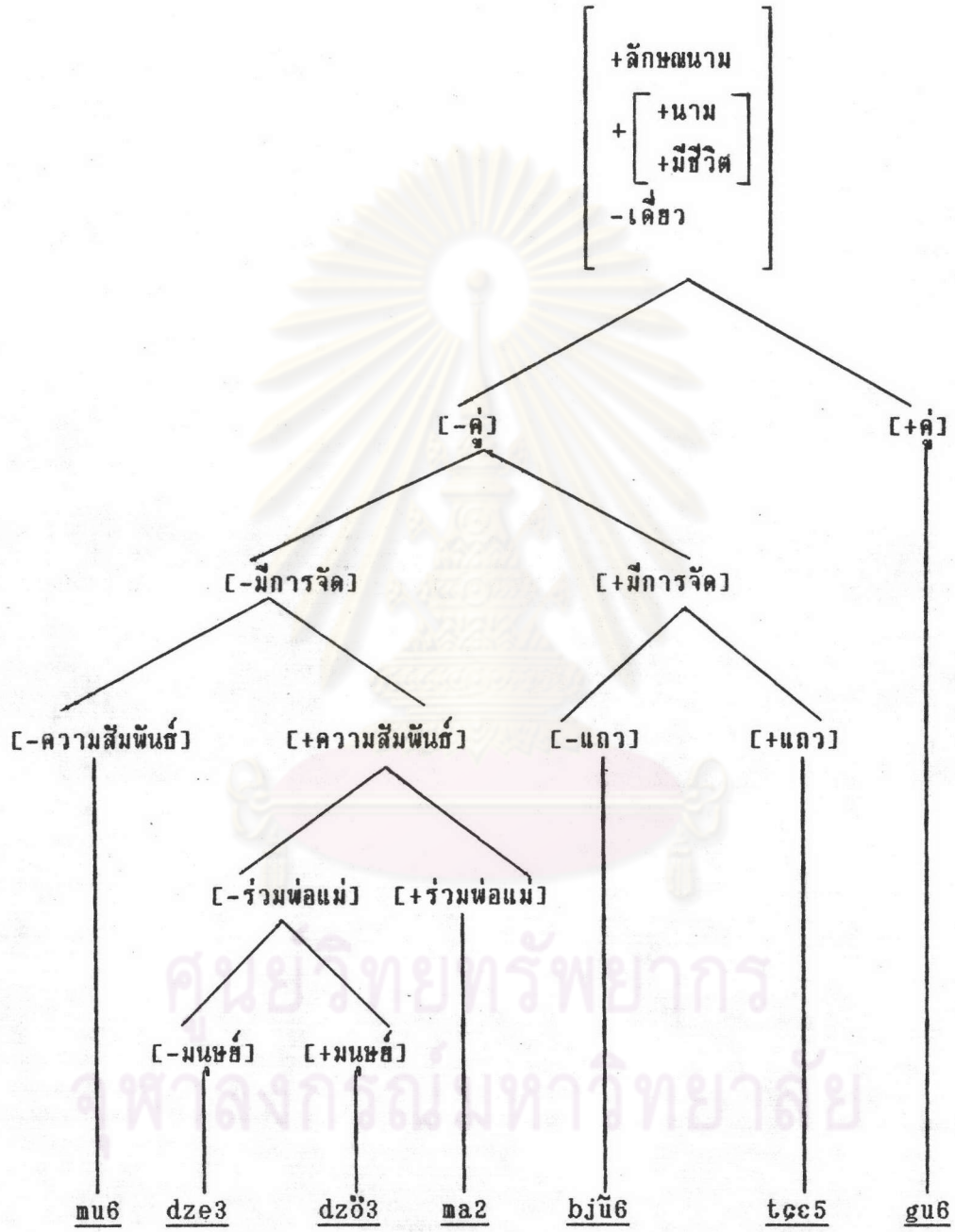
ตัวอย่าง	(145)	bɛ̃3	sa2	1	<u>dze3</u>	แมลงวัน	1	ประเภท
	(146)	ma4	1	<u>dze3</u>		ม้า	1	ประเภท

3.4.2 ความหมายของคำลักษณนาม

เราอาจใช้อรรถลักษณะอธิบายการจำแนกคำลักษณนามกลุ่มในภาษาอะซ่าได้ดังนี้
ภาษาอะซ่าให้ความสำคัญกับการจับเป็นคู่ [± คู่] ส่วนการจับกลุ่มอื่น ๆ ก็
พิจารณาว่ามีการนำมารวมกันอย่างไรเป็นระเบียบมีวิธีการจัดเรียงที่เห็นได้ชัด หรือการจัดกลุ่ม
ด้วยลักษณะอื่นใช้อรรถลักษณะ [± มีการจัด] ถ้ามีวิธีการจับกลุ่มที่เห็นได้ชัดก็จะแยกว่าเป็นแถว
เรียงกันหรือเป็นกองด้วยอรรถลักษณะ [± แถว] ส่วนในการจับกลุ่มกันโดยไม่พิจารณาวิธีการที่
ถูกนำมารวมกัน ก็จะแยกว่าเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันอย่างไรอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่โดยใช้อรรถลักษณะ
[± ความสัมพันธ์] ถ้าเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน ก็จะดูว่าเป็นกลุ่มที่เกิดจากพ่อแม่เดียวกัน
หรือไม่ ใช้อรรถลักษณะ [± ร่วมพ่อแม่] ในกลุ่มที่ไม่เกิดจากพ่อแม่เดียวกันก็จะแบ่งเป็นกลุ่ม
มนุษย์เผ่าเดียวกันกับกลุ่มสัตว์พันธุ์เดียวกันด้วยอรรถลักษณะ [± มนุษย์]

ภาพของระบบลักษณะนามกลุ่มในภาษาอะช่าอาจแสดงให้เห็นได้ด้วยแผนภูมิ

ต้นไม้ต่อไปนี้

ดังนั้นความหมายของคำลักษณะนามกลุ่มแต่ละคำจึงอาจแสดงให้เห็นได้ด้วย

อรรถลักษณะต่อไปนี้

1) gu6

$$\left[\begin{array}{l} +\text{ลักษณะนาม} \\ + \left[\begin{array}{l} +\text{นาม} \\ +\text{มีชีวิต} \end{array} \right] \\ -\text{เดิยว} \\ +\text{คู่} \end{array} \right]$$
ตัวอย่าง (ก) ʔa3 ja1 1 gu6

"ลูกเขย 1 คู่"

(ข) ʔv5 ʔa2 1 gu2

"กา 1 คู่"

2) tɕɕ5

$$\left[\begin{array}{l} +\text{ลักษณะนาม} \\ + \left[\begin{array}{l} +\text{นาม} \\ +\text{มีชีวิต} \end{array} \right] \\ -\text{เดิยว} \\ -\text{คู่} \\ +\text{มีการจัด} \\ +\text{แถว} \end{array} \right]$$
ตัวอย่าง (ก) ja1 1 tɕɕ5

"เด็ก 1 แถว"

(ข) ʔa5 ho5 la3 ma7 1 tɕɕ5

"มดตะนอย 1 แถว"

3) bjɿ6

$$\left[\begin{array}{l} +\text{ลักษณะนาม} \\ + \left[\begin{array}{l} +\text{นาม} \\ +\text{มีชีวิต} \end{array} \right] \\ -\text{เดิยว} \\ -\text{คู่} \\ +\text{มีการจัด} \\ -\text{แถว} \end{array} \right]$$
ตัวอย่าง (ก) ɲa5 tɕhe7 ʔa3 ma7 1 bjɿ6

"ปลาเข็ม 1 กอง"

(ข) ja5 pi3 1 bjɿ6

"ไก่ป่า 1 กอง"

4) ma2

ตัวอย่าง (ก) ʔa3 li6 1 ma2

"ลูกชาย 1 ท้อง"

(ข) ʔu6 tɕa2 ʔu6 hi3 1 ma2

"หนู 1 ครอก"

+ลักษณะนาม
 + [+นาม
 +มีชีวิต]
 -เด็ชว
 -คู้
 -มีการจัด
 +ความสัมพันธ์
 +ร่วมพ่อแม่

5) dzö3

ตัวอย่าง (ก) tɕhə6 ɣa3 1 dzö3

"คน 1 เผ่า"

(ข) ʔu6 ja1 1 dzö3

"ลูกบ้าน 1 เผ่า"

+ลักษณะนาม
 + [+นาม
 +มีชีวิต]
 -เด็ชว
 -คู้
 -มีการจัด
 +ความสัมพันธ์
 -ร่วมพ่อแม่
 +มนุษย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6) dze3

ตัวอย่าง (ก) ʔa5 mja01 1 dze3

"ลิง 1 พันธุ์"

(ข) bja2 gw4 1 dze3

"ต่อ 1 พันธุ์"

+ลักษณะนาม
+ [+นาม]
+ [+มีชีวิต]
-เดิยว
-คื
-มีการจัด
+ความสัมพันธ์
-ร่วมพ่อแม่
-มนุษย์

7) mu6

ตัวอย่าง (ก) jo5 khw6 1 mu6

"คนเลว 1 กลุ่ม"

(ข) bja5 gw2 1 mu6

"แดน 1 กลุ่ม"

+ลักษณะนาม
+ [+นาม]
+ [+มีชีวิต]
-เดิยว
-คื
-มีการจัด
-ความสัมพันธ์

3.4.3 โลกทัศน์ที่เห็นได้จากคำลักษณะนาม

ทางด้านโลกทัศน์นี้ภาษาอะซำใช้ mu6 บอกการจับกลุ่มโดยไม่ให้รายละเอียดอื่น นอกจากนั้นดูว่าเป็นการจับกลุ่ม 3 มิติคือ

มิติแรก คือการเป็นคู่กันทั้งของมนุษย์และสัตว์ (gu6)

มิติที่สอง คือการมีการจัดที่เป็นระเบียบหรือมีวิธีการในการนำมารวมเป็นกลุ่ม

แยกเป็น 2 ลักษณะคือ เรียงเป็นแถวต่อกันไป (tɕe5) กับการเรียงเป็นกอง (bjũ6)

มิติที่สาม คือเรื่องของการมีความสัมพันธ์กันหรือการที่มีสิ่งที่แสดงการผูกพันกันของกลุ่ม แยกเป็น 2 ลักษณะคือ ความสัมพันธ์ของการมีพ่อแม่เดียวกัน (ma2) และการอยู่ในเผ่าเดียวกันของมนุษย์ (dzö3) กับการเป็นพันธมิตรเดียวกันของสัตว์ (dze3)

3.5 คำลักษณนามกลุ่มและโลกทัศน์ในภาษากะเหรี่ยงสะกอ

3.5.1 การใช้คำลักษณนามกลุ่ม

คำลักษณนามกลุ่มสำหรับคำนามของสิ่งมีชีวิตจำนวน 5 คำนี้ เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่มีการจับกลุ่มลักษณะต่างกัันดังนี้

ก. ʔu4 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับกลุ่มมนุษย์และกลุ่มสัตว์ทั่วไป

ตัวอย่าง (147)	pho1 sa2 ho3 1 <u>ʔu4</u>	เด็ก	1 กลุ่ม
(148)	ta3 tɔ3 1 <u>ʔu4</u>	กวางป่า	1 ผูง
(149)	lɛ̌2 1 <u>ʔu4</u>	หนอน	1 กลุ่ม

ข. du1 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับลูกที่มีพ่อแม่เดียวกันและยังใช้กับสัตว์

ครอกเดียวกันด้วย

ตัวอย่าง (150)	pho3 mɿ3 1 <u>du1</u>	ลูกสาว	1 ท้อง
(151)	thɔ4 1 <u>du1</u>	หมู	1 ครอก
(152)	sa3 mi4 jɔ2 1 <u>du1</u>	แมว	1 ครอก

ค. lo2 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสัตว์ที่กองซ้อนกันขึ้นไป

ตัวอย่าง (153)	tho2 de1 1 <u>lo2</u>	เปิด	1 กอง
(154)	na2 to2 1 <u>lo2</u>	ปลากระดี	1 กอง
(155)	tɕhwe2 1 <u>lo2</u>	ปูนา	1 กอง

ง. re4 ja1 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับกลุ่มที่มีการเรียงเป็นแถวใช้ได้ทั้ง
แถวมนุษย์ และแถวสัตว์

ตัวอย่าง (156)	so3 kha3 bo3 1 <u>re4 ja1</u>	พระสงฆ์	1 แถว
----------------	-------------------------------	---------	-------

(157) tē2 me5 su3 1 rɛ4 ja1 มดดำ 1 แถว

(158) tē2 tchi3 1 rɛ4 ja1 มดแดง 1 แถว

จ. kē4 li5 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับกลุ่มมนุษย์เชื้อชาติเดียวกันและกลุ่มสัตว์ประเภทเดียวกัน

ตัวอย่าง (159) ʋə4 dɛ1 ʋa1 da3 1 kē4 li5 ศัตรู 1 เผ่า

(160) bɔ2 so5 1 kē4 li5 เสือ 1 ประเภท

(161) tɕhɔ3 1 kē4 li5 ไก่ 1 ประเภท

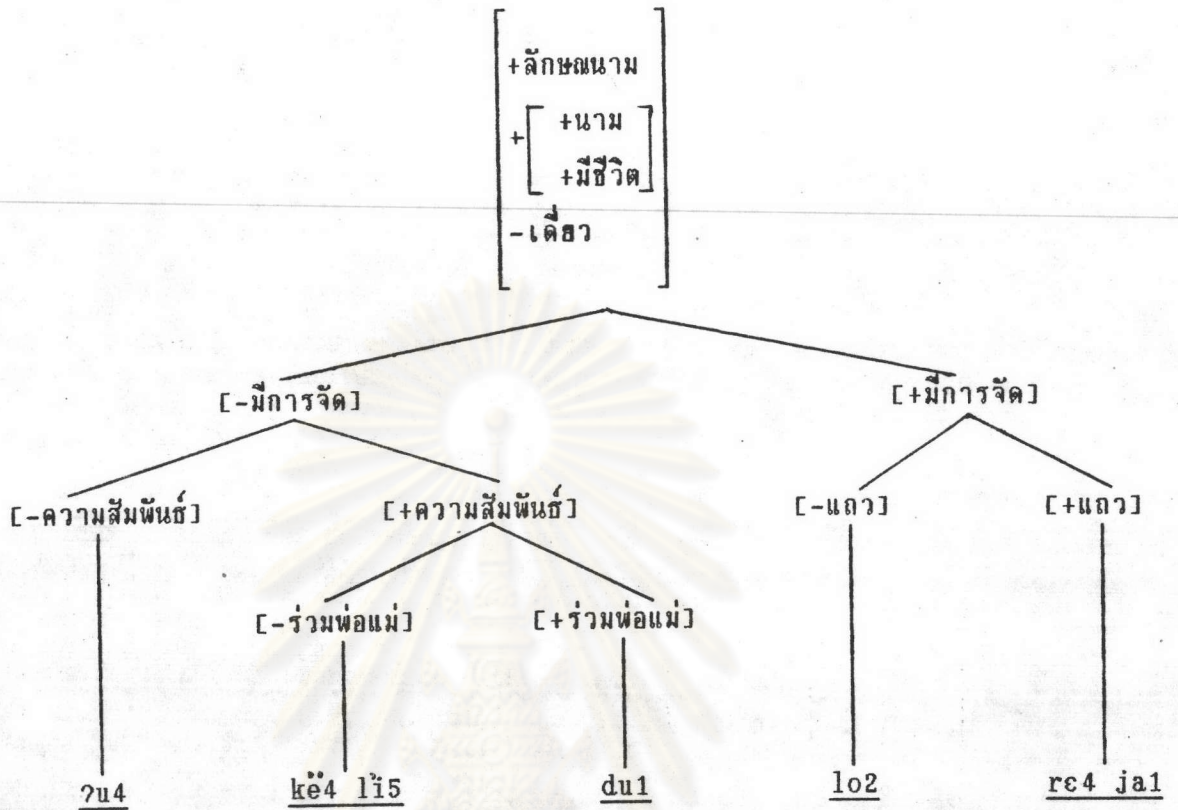
3.5.2 ความหมายของคำลักษณนาม

เราอาจใช้อรรถลักษณะอธิบายการจำแนกคำลักษณนามกลุ่มในภาษากะเหรี่ยงสะกอได้ดังนี้

ภาษากะเหรี่ยงสะกอไม่ให้ความสำคัญกับการจับเป็นคู่เหมือนภาษาชาวเขาเผ่าอื่น ๆ แต่พิจารณาในเรื่องวิธีการจัดเรียงเป็นเรื่องสำคัญโดยดูว่ามีการจับกลุ่มที่มีการจัดเรียงอย่างเห็นได้ชัด หรือเป็นการจับกลุ่มด้วยลักษณะอื่นใช้อรรถลักษณะ [± มีการจัด] ถ้ามีวิธีการจัดกลุ่มที่เห็นได้ชัดก็จะแยกว่าเป็นแถว เรียงกันหรือเป็นกองสุมกันด้วยอรรถลักษณะ [± แถว] ในการจับกลุ่มกันโดยไม่พิจารณาวิธีการที่ถูกนำมารวมกันก็จะแยกว่าเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กัน อย่างไรก็ตามอย่างหนึ่งหรือไม่โดยใช้อรรถลักษณะ [± ความสัมพันธ์] ในกรณีที่เป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ต่อกันในกลุ่มก็จะพิจารณาว่าเป็นกลุ่มที่เกิดจากพ่อแม่เดียวกันหรือเพียงแค่เป็นเผ่าพันธุ์เดียวกัน แสดงได้ด้วยอรรถลักษณะ [± ร่วมพ่อแม่] ซึ่งในภาษากะเหรี่ยงไม่แยกแยะระหว่างเผ่ามนุษย์และพันธุ์สัตว์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เราอาจเห็นภาพระบบลักษณะนามกลุ่มนี้ได้ตั้งแผนภูมิต้นไม้ต่อไปนี้

ความหมายของคำลักษณะนามกลุ่มแต่ละคำจึงอาจแสดงให้เห็นได้ด้วยสรรพนามลักษณะ

ต่อไปนี้

1) rc4 ja1

ตัวอย่าง (ก) pho1 sa2 ho3 1 rc4 ja1

"เด็ก 1 แถว"

(ข) te2 tɕi3 kwe3 1 rc4 ja1

"มดตะนอย 1 แถว"

2) lo2

ตัวอย่าง (ก) de1 1 lo2

"กบ 1 กอง"

(ข) tɕhɔ3 mi3 1 lo2

"ไก่อ่า 1 กอง"

+ลักษณะนาม
+ [+นาม]
+ [+มีชีวิต]
-เด็ว
+มีการจัด
-แถว

3) du1

ตัวอย่าง (ก) pho3 khwa3 1 du1

"ลูกชาย 1 ท้อง"

(ข) bɔ2 so5 1 du1

"เสือ 1 ครอก"

+ลักษณะนาม
+ [+นาม]
+ [+มีชีวิต]
-เด็ว
-มีการจัด
+ความสัมพันธ์
+ร่วมพ่อแม่

4) kə4 li5

ตัวอย่าง (ก) pa4 kə1 ɳɔ3 1 kə4 li5

"คน 1 เผ่า"

(ข) sə2 ki3 1 kə4 li5

"จังหวัด 1 พันธุ์"

+ลักษณะนาม
+ [+นาม]
+ [+มีชีวิต]
-เด็ว
-มีการจัด
+ความสัมพันธ์
-ร่วมพ่อแม่

5) ʔu4

ตัวอย่าง (ก) ta1 bla1 1 ʔu4

"ชโหมย 1 กลุ่ม"

(ข) thɔ3 thɔ3 ke1 1 ʔu4

"แมลงปอ 1 กลุ่ม"

3.5.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณะนาม

เมื่อพิจารณาทางด้านโลกทัศน์ภาษากะเหรี่ยงสะกอได้ใช้ ʔu4 บอกการจับกลุ่มของสิ่งมีชีวิตโดยไม่ให้รายละเอียดอื่น นอกนั้นเป็นการจับกลุ่มตามมิติ 2 มิติ โดยไม่มีมิติของการเป็นคู่เหมือนโลกทัศน์ของภาษาอื่น

มิติแรก คือมีการจัดที่เป็นระเบียบหรือมีวิธีการในการนำมารวมเป็นกลุ่ม แยกออกเป็น 2 ลักษณะคือ การเรียงเป็นแถวต่อกันไป (re4 ja1) ก็กับการเรียงเป็นกอง (lo2)

มิติที่สอง คือเรื่องของการมีความสัมพันธ์กันหรือสิ่งที่แสดงการผูกพันกันของกลุ่ม แยกออกเป็น 2 ลักษณะคือ ความสัมพันธ์ของการมีพ่อ-แม่เด็ชวกัน (du1) และการอยู่ในเผ่าเด็ชวกันของมนุษย์หรือการเป็นพันธมิตรเด็ชวกันของสัตว์ (kɛ4 li5) ซึ่งภาษากะเหรี่ยงสะกอไม่แบ่งแยกระหว่างเผ่ามนุษย์ และ พันธุ์สัตว์

3.6 คำลักษณะนามกลุ่มและโลกทัศน์ในภาษาลีซู

3.6.1 การใช้คำลักษณะนามกลุ่ม

คำลักษณะนามกลุ่มสำหรับคำนามของสิ่งมีชีวิตในภาษาลีซูมีเพียง 4 คำ เป็นคำลักษณะนามที่ใช้กับกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่มีการจับกลุ่มลักษณะต่างกัันดังนี้

ก. dzɔ3 เป็นคำลักษณะนามที่บอกความเป็นคู่ ใช้กับมนุษย์ 2 คน หรือสัตว์

ตัวอย่าง	(162)	ʔi6	tsi2	ma3	1	<u>dzo3</u>	ลูกสะไภ้	1	คู่
	(163)	ʔa6	ni1		1	<u>dzo3</u>	วัว	1	คู่
	(164)	ʔa6	dzi1		1	<u>dzo3</u>	นกแก้ว	1	คู่

ข. ka3 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับกลุ่มมนุษย์และกลุ่มสัตว์ รวมทั้งกลุ่มที่เป็น กองทับซ้อนกันและกลุ่มที่เรียงเป็นแถวด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าในภาษาลีซูไม่มีกองและแถว แต่จะมองการอยู่รวมกันของสิ่งมีชีวิตเป็นกลุ่ม ๆ ยกเว้นกลุ่มที่มีพ่อแม่เด็วกันกับกลุ่มมนุษย์ เฒ่าเด็วกันและกลุ่มสัตว์ครอกเด็วกันจะแตกต่างออกไปและแยกใช้คำลักษณนามอื่น ดังจะกล่าว ต่อไปใน ข้อ ค. และ ง.

ตัวอย่าง	(165)	li3	su3		1	<u>ka3</u>	คนลีซู	1	กลุ่ม	
	(166)	ha3	ma3	ʔi6	ma3	1	<u>ka3</u>	ช้าง	1	กลุ่ม
	(167)	ga6	bia1		1	<u>ka3</u>	ฝั่งหลวง	1	กลุ่ม	

ค. nɔ̃3 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับลูกที่มีพ่อแม่คนเด็วกัน และยังใช้กับสัตว์ ครอกเด็วกันด้วย

ตัวอย่าง	(168)	ʔa6	mi1		1	<u>nɔ̃3</u>	เด็ก	1	ท้อง (เด็กที่มีพ่อ-แม่คนเด็วกัน)	
	(169)	ʔa1	ɲa6	tsɜ3		1	<u>nɔ̃3</u>	แมว	1	ครอก
	(170)	ʔa6	phi1		1	<u>nɔ̃3</u>	หนู	1	ครอก	

ง. dzɔ̃6 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับกลุ่มมนุษย์เชื้อชาติเด็วกัน และกลุ่ม สัตว์ประเภทเด็วกัน

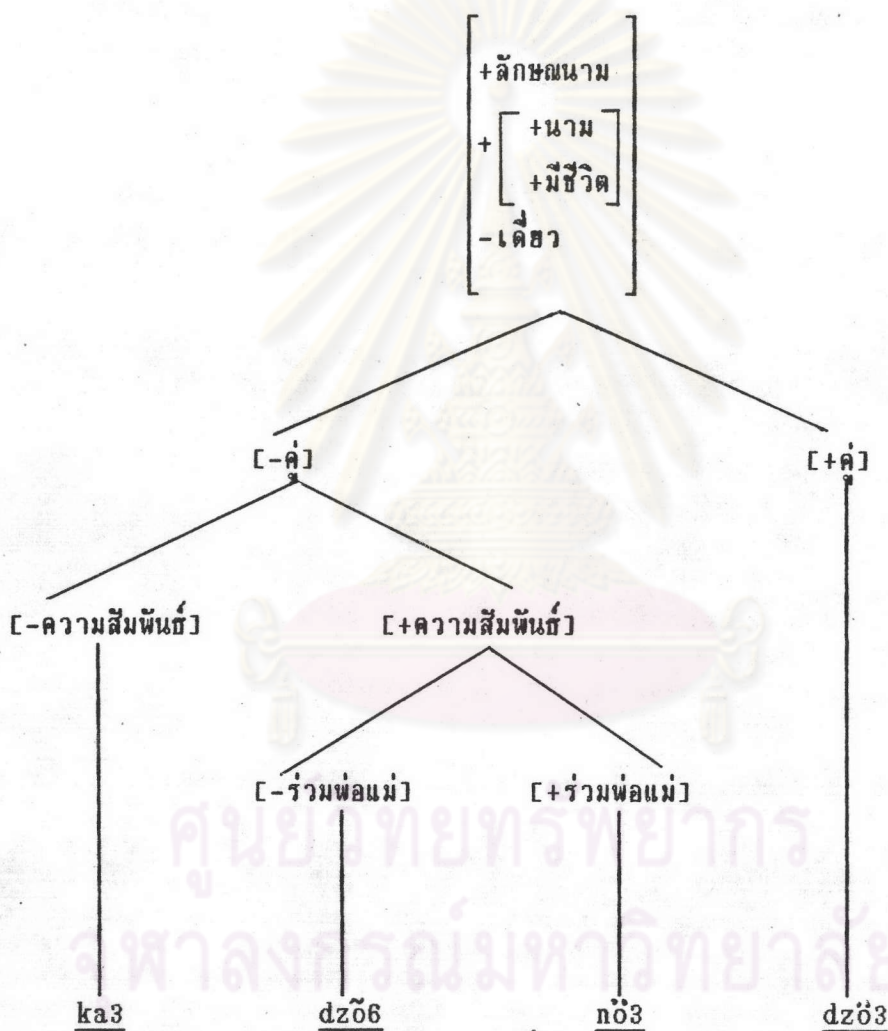
ตัวอย่าง	(171)	ɲua3	ni6	bua3		1	<u>dzɔ̃6</u>	สัตว์	1	เผ่า
	(172)	tɕia2	miw2		1	<u>dzɔ̃6</u>	ลิง	1	ประเภท	
	(173)	ʔa3	tɕa2	ɰa3		1	<u>dzɔ̃6</u>	แมลงปอ	1	ประเภท

3.6.2 ความหมายของคำลักษณนาม

การจำแนกคำลักษณนามกลุ่มในภาษาลีซูอาจอธิบายได้ด้วยอรรถลักษณะดังนี้ ภาษาลีซูให้ความสำคัญกับการจับเป็นคู่ [± คู่] ส่วนการจับกลุ่มอื่น ๆ จะพิจารณาว่าเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันอย่างไรอย่างหนึ่งหรือเป็นกลุ่มที่ไม่เห็นความสัมพันธ์ใด นอกจากการอยู่รวมกันเป็นกลุ่มโดยใช้อรรถลักษณะ [± ความสัมพันธ์] ในกรณีที่มีความสัมพันธ์

ต่อกันในกลุ่มก็จะดูว่าเป็นกลุ่มที่เกิดจากพ่อแม่เดียวกันหรือเป็นเพียงพ่อแม่หรือพี่น้องเดียวกัน ซึ่งแสดงด้วยขอรรถลักษณ์ $[\pm$ ร่วมพ่อแม่] สิ่งที่น่าสนใจคือในภาษาลีซูไม่พิจารณาการรวมกันอย่างมีระเบียบหรือมีวิธีการจัดเรียงที่ชัดเจนเช่นกองหรือแถวเหมือนกับภาษาชาวเขาเผ่าอื่น ๆ นอกจากนั้นยังไม่แยกระหว่างกลุ่มมนุษย์กับกลุ่มสัตว์ด้วย

เราอาจเห็นภาพระบบลักษณะนามกลุ่มในภาษาลีซูได้ดังแผนภูมิต้นไม้ต่อไปนี้

ดังนั้นความหมายของคำลักษณะนามกลุ่มแต่ละคำจึงอาจแสดงให้เห็นได้

ตัวอรรถลักษณะต่อไปนี้

1) dz⁰³

$$\left[\begin{array}{l} +\text{ลักษณะนาม} \\ + \left[\begin{array}{l} +\text{นาม} \\ +\text{มีชีวิต} \end{array} \right] \\ -\text{เดชะ} \\ +\text{คู่} \end{array} \right]$$

ตัวอย่าง (ก) tɕi6 tɕɛ1 1 dz⁰³

"พี่สาว 1 คู่"

(ข) ʔɛ6 da2 ma3 1 dz⁰³

"หลาน 1 คู่"

2) n⁰³

$$\left[\begin{array}{l} +\text{ลักษณะนาม} \\ + \left[\begin{array}{l} +\text{นาม} \\ +\text{มีชีวิต} \end{array} \right] \\ -\text{เดชะ} \\ -\text{คู่} \\ +\text{ความสัมพันธ์} \\ +\text{ร่วมพ่อแม่} \end{array} \right]$$

ตัวอย่าง (ก) ʔi6 sa2 1 n⁰³

"ลูกชาย 1 ท้อง"

(ข) ʔa6 ve2 ti6 1 n⁰³

"หมูป่า 1 ครอก"

3) dz⁰⁶

$$\left[\begin{array}{l} +\text{ลักษณะนาม} \\ + \left[\begin{array}{l} +\text{นาม} \\ +\text{มีชีวิต} \end{array} \right] \\ -\text{เดชะ} \\ -\text{คู่} \\ +\text{ความสัมพันธ์} \\ -\text{ร่วมพ่อแม่} \end{array} \right]$$

ตัวอย่าง (ก) la3 tɕho3 1 dz⁰⁶

"คน 1 เผ่า"

(ข) tɕhe4 1 dz⁰⁶

"กาง 1 พันธุ์"

4) ka3

ตัวอย่าง (ก) thi1 tsaj6 so3 1 ka3

"คนบ้า 1 กลุ่ม"

(ข) bi1 di3 1 ka3

"พยาธิ 1 กลุ่ม"

+ลักษณะนาม		
+ <table border="1"> <tr><td>+นาม</td></tr> <tr><td>+มีชีวิต</td></tr> </table>	+นาม	+มีชีวิต
+นาม		
+มีชีวิต		
-เดี๋ยว		
-คู่		
-ความสัมพันธ์		

3.6.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณนาม

ในเรื่องของโลกทัศน์ ภาษาลีซูได้ใช้ ka3 บอกการจับกลุ่มของสิ่งมีชีวิตทั่วไปเป็นกลาง ๆ โดยไม่ให้รายละเอียดอื่น นอกจากนั้นดูว่าเป็นการจับกลุ่ม 2 มิติคือ

มิติแรก คือการเป็นคู่กันทั้งของมนุษย์และสัตว์ (dzõ3)

มิติที่สอง คือเรื่องของการมีความสัมพันธ์กันหรือการที่มีสิ่งที่แสดงการผูกพันกันของกลุ่ม แยกเป็น 2 ลักษณะคือ ความสัมพันธ์ของการมีพ่อแม่เด็วกัน (nõ3) และการอยู่ในเผ่าพันธุ์เด็วกัน (dzõ6)

3.7 สรุปคำลักษณนามกลุ่มและโลกทัศน์ในภาษาชาวเขา

ภาษาชาวทั้ง 6 ภาษามีคำลักษณนามที่ใช้กับคำนามเรียกสิ่งมีชีวิตที่รวมอยู่ด้วยกัน โดยภาษาล่าหู่มีคำลักษณนามกลุ่มใช้มากที่สุดคือ 8 คำ รองลงมาได้แก่ภาษาม้งคำ ภาษาเมี่ยน-เฮ้า ภาษาอะข่ามีใช้ในจำนวนเท่ากัน ส่วนภาษากะเหรี่ยงสะกอและภาษาลีซูมีคำลักษณนามกลุ่มใช้น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาลีซูมีคำลักษณนามกลุ่มใช้น้อยที่สุดคือ 4 คำ ความแตกต่างในเรื่องของจำนวนคำลักษณนามกลุ่มนี้ได้สะท้อนถึงความหยาบและความละเอียดในการจำแนกสิ่งมีชีวิตกลุ่มของชาวเขา อาจกล่าวได้ว่าภาษาล่าหู่เป็นภาษาที่มีโลกทัศน์ในเรื่องการจับกลุ่มของสิ่งมีชีวิตละเอียดที่สุดและภาษาลีซูมีโลกทัศน์ในเรื่องการจับกลุ่มของสิ่งมีชีวิตหยาบที่สุด

เมื่อพิจารณาการใช้คำลักษณนามเหล่านี้จะเห็นว่าคำลักษณนามกลุ่มได้สะท้อนโลกทัศน์สำคัญกล่าวคือ ภาษาชาวเขาทุกภาษาให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของสิ่งมีชีวิตที่เป็นเผ่า

เดี๋ยวกันหรือพันธุ์เดี๋ยวกัน ภาษาชาวเขาทุกภาษากวเว้นภาษากะเหรี่ยงสะกอให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มที่เป็นคู่ ภาษาชาวเขาทุกภาษานอกจากภาษาเมี่ยน-เฮ้าจะเห็นการจัดกลุ่มของสิ่งมีชีวิตที่เป็นลูกทองเดี๋ยวกันหรือครอกเดี๋ยวกัน อย่างไรก็ตามดีคำลักษณะนามกลุ่มก็สามารถสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์บางประการที่ปรากฏเฉพาะภาษาชาวเขาบางภาษาคือ ภาษาเมี่ยน-เฮ้าและภาษาม้งคำมองเห็นความแตกต่างของการรวมกลุ่มที่อยู่ในระยะห่างกับการรวมกลุ่มที่อยู่ใกล้ชิดกัน ภาษาล่าหู่ชิ อะช่า และกะเหรี่ยงสะกอให้ความสำคัญกับรูปแบบการรวมกลุ่มเป็นแถวหรือกอง และภาษาล่าหู่ชิให้ความสำคัญกับจำนวนของสิ่งมีชีวิตในกลุ่มโดยจำแนกว่าเป็นกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็ก ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของโลกทัศน์ที่สะท้อนจากการใช้คำลักษณะนามนี้เองได้แสดงถึงความใกล้ชิดกันของโลกทัศน์ของภาษาชาวเขาบางภาษาซึ่งจะได้เปรียบเทียบให้เห็นอย่างละเอียดในบทที่ 4

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย